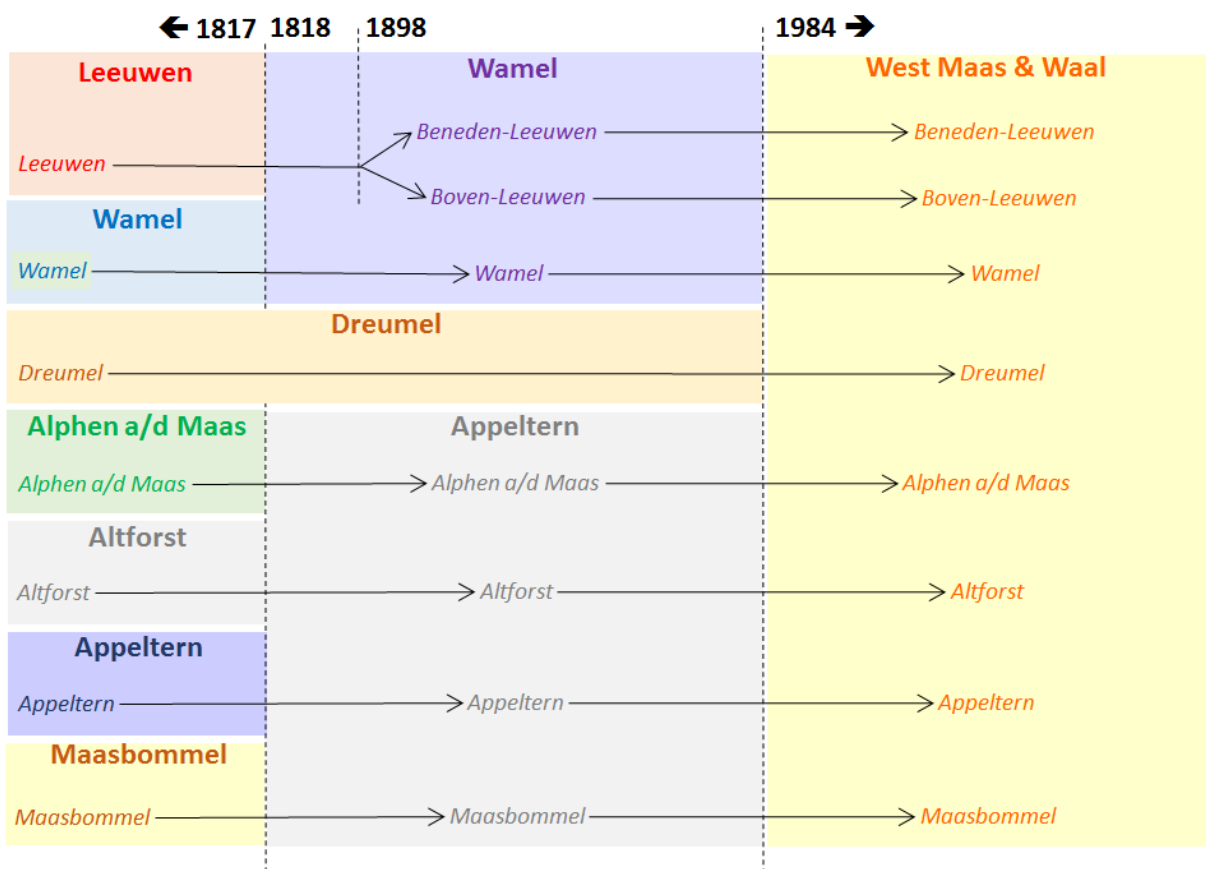

Bestuurlijke historie van West Maas & Waal

West Maas & Waal telt een kleine 19.000 inwoners en heeft daarmee minder dan de helft van het aantal inwoners van een gemiddelde Nederlandse gemeente (zo'n 45.000 inwoners). Het is een betrekkelijk jonge gemeente. West Maas & Waal bestaat sinds 1984 en is een fusiegemeente van de drie voormalige gemeenten Wamel, Dreumel en Appelteren. Ook Appelteren en Wamel waren fusiegemeenten. Al eerder ontstaan uit fusies na 1817.

Tot 1817 waren er 6 Kerkdorpen (Kerspels) en een de Heerlijkheid (Grondheerlijkheid) *Maasbommel*. In 1818 zijn de dorpen *Leeuwen* en *Wamel* onderdeel geworden van de gemeente **Wamel**. De dorpen *Alphen*, *Altforst*, *Appelteren* en *Maasbommel* worden onderdeel van de gemeente **Appelteren**. **Dreumel** blijft als gemeente voortbestaan tot 1984. Dan wordt de gemeenschap opgeheven, die in 893 voor het eerst in een geschrift (als Tremele) wordt vermeld.

In 1898, splitsen de delen "Boveneind" en "Benedeneind" van het dorp **Leeuwen** zich in twee afzonderlijke dorpen; **Beneden-** en **Boven-Leeuwen**. Dit als gevolg van de vestiging van de nieuwe Rooms-Katholieke kerk in het "Benedeneind".

In 1984 fuseren **Wamel**, **Dreumel** en **Appeltern** tot wat nu de gemeente **West Maas & Waal** is. (Aanvankelijk als gemeente "Wamel".) In het archief van **Blik-op-Leeuwen** staat een terugblik op die beginperiode van West Maas & Waal. (<http://www.blikopbeneden-leeuwen.nl/archief/zomerserie-terugblik-naar-19832/>):

Grote veranderingen zouden plaatsvinden in het ambtelijk apparaat en de huisvesting. Voor het personeel van alle betrokken gemeenten werden maatregelen getroffen. Voor onze regio zou de herindeling een samenvoeging zijn van de gemeenten Appeltern (4.126 inwoners), Dreumel (3.137 inwoners) en Wamel (9.587 inwoners). Beneden-Leeuwen zou het centrum worden van deze gemeente, maar een naam moest nog worden gevonden. De nieuwe gemeente telde op 1 januari 1984 16.850 inwoners. (8.558 mannen en 8.292 vrouwen).

Voor de verkiezingen van de nieuwe gemeenteraad van deze gemeente meldden zich zeven politieke partijen. CDA, PVDA, VVD, Lijst Van Iedereen (LVI), Partij Belangen Gemeenschap (PBG), Partij voor Inspraak en Democratie (PID) en Samen Sterk. Het gemeentehuis zou in Beneden-Leeuwen aan de Dijkstraat worden ingericht voor de hele gemeente. Vanwege ruimtegebrek zou Openbare Werken in het oude gemeentehuis aan de Zandstraat worden gevestigd en zouden barakken worden geplaatst. In een later stadium zou het gemeentehuis aan de Dijkstraat worden uitgebreid.

Burgemeesters

Wamel had H.H.L.M. (Henk) Pröpper vanaf 1979 tot 1984 als waarnemend burgemeester. De periode daarvoor, van 1967 tot 1979 was Z.M. (Zeno Melchior) Deurvorst, Wamel's burgemeester. **Appeltern** had in de naam van H.J.J. (Hein) Aalders een waarnemend burgemeester tot 1984. Baron T. (Theodore) de Smeth van Deurne was daarvoor burgemeester tot 1982. Vanaf 1976 was H.H.L.M. (Henk) Pröpper burgemeester van **Dreumel**.

Henk Pröpper was ook de eerste burgemeester van West Maas & Waal. Zijn rol is in 1991 overgenomen door A.G. (Toon) Maas, die het ambt heeft bekleed tot Th.A.M. (Thomas) Steenkamp het stokje in 1999 van hem overnam. In 2017 is V.M. (Vincent) van Neerbos als nieuwe burgemeester aangesteld. Mevrouw C.A.A. (Corry) van Rhee-Oud Ammersveld is waarnemend burgemeester geweest tussen het vertrek van Steenkamp en de komst van Van Neerbos.

v.l.n.r. Pröpper, Maas, Steenkamp, Van Rhee-Oud Ammersveld, Van Neerbos

Gemeenteraden

Voor 1986: De gemeenteraad is een groep gekozen vertegenwoordigers van de inwoners van een gemeente. Om de vier jaar worden daarvoor verkiezingen gehouden. In 1986, twee jaar na de vorming van West Maas & Waal, zijn hier de eerste gemeenteraadsverkiezingen. D.w.z. dat er in de periode 1984-1986 een samengestelde gemeenteraad is geweest. Deze bestond uit de volgende partijen, met bijbehorende zetelaantallen:

- CDA (5)
- PvdA (3)
- LVI (Lijst Van Iedereen) (2)
- VVD (2)
- PID (Partij voor Inspraak en Democratie) (2)
- Partij Belangen Gemeenschap (2)
- Samen Sterk (1)

Na twee jaar "samengestelde raad" waren er de eerste verkiezingen in 1986. Elf partijen streden om de 17 zetels. Drie ervan haalden het niet. De volgende partijen zijn onder een nieuwe naam de verkiezingen van 1986 ingegaan:

- PID werd FD Beneden-Leeuwen.
- LVI werd FD Dreumel.
- Samen Sterk werd Lijst-de Jong

1986. De uitslag van de eerste gemeenteraadsverkiezingen voor West Maas & Waal was als volgt:

West Maas & Waal	19-mrt-1986			College B & W	
	Aantal	%	Zetels		
Kiesgerechtigd/opkomst	12.597	83,30%		Burgemeester	
Blanco/ongeldig	43	0,41%		<i>H.Pröpfer</i> CDA	
Geldige kiezers	10.456	100%	17	Wethouders	
CDA	2.492	23,83%	4	Naam	Partij
PvdA	1.799	17,21%	3	Hans van Zwam	PvdA
FD Dreumel	1.299	12,42%	2	Ben van Elk '86-'88	CDA
VVD	1.069	10,22%	2	Adriaan van Oijen	PBG
FD Beneden-Leeuwen	934	8,93%	2	Annie Elsen '88-'90	FD Dr
Partij Belangen Gemeenschap	900	8,61%	2		
FD Wamel	724	6,92%	1		
Lijst-Hol	565	5,40%	1		
Lijst-Koedam	264	2,52%	0		
Lijst-de Jong	258	2,47%	0		
Tolbrug	152	1,45%	0		

In het volgende College is de rol van Ben van Elk in 1988 overgegaan naar Annie Elsen. Bijzonder is dat daarmee ook een verschuiving in politieke partijen ontstaat; CDA weg en FD Dreumel terug.

1990: De FD, Federatie Dorpslijsten, was met deze verkiezingen een feit. Aanvankelijk dus gevormd voor de dorpen Beneden-Leeuwen, Dreumel en Wamel. De samenwerking (programmaverbinding) tussen dorpslijsten biedt voordelen. Dat wordt met de verkiezingen van 1990 ingezien door de vier Maasdorpen. De Lijst Hol sluit zich aan als FD Maasdorpen.

Een nieuwe kandidaat dat jaar is de Lijst Perlo. Deze partij slaagt er echter niet in om een raadszetel te bemachtigen.

West Maas & Waal	21-mrt-1990			College B & W	
	Aantal	%	Zetels	Burgemeester	
Kiesgerechtigd/opkomst	13.020	74,90%		H.Pröpper ('90-'91) CDA	
Blanco/ongeldig	39	0,40%		A.Maas ('91-'94) CDA	
Geldige kiezers	9.715	100%	17	Wethouders	
CDA	1.863	19,18%	3	Naam	Partij
PvdA	1.744	17,95%	3	Hans van Zwam	PvdA
FD Dreumel	1.231	12,67%	2	Adriaan van Oijen	PBG
FD Beneden-Leeuwen	1.139	11,72%	2	Annie Elsen	FD Dr
Partij Belangen Gemeenschap	1.034	10,64%	2		
FD Wamel	883	9,09%	2		
FD Maasdorpen	783	8,06%	2		
VVD	627	6,45%	1		
Lijst-Perlo	411	4,23%	0		

Het College is feitelijk een voortzetting van het voorgaande. Wel is er in 1991 een wisseling van burgemeester.

1994: Het succes van de FD breidt zich verder uit. Partij Belangen Gemeenschap gaat op in FD Boven-Leeuwen. In dat jaar gaat D'66 proberen in de gemeenteraad te komen. Ze komen daarvoor ruim 200 stemmen te kort.

West Maas & Waal	3-feb-1994			College B & W	
	Aantal	%	Zetels	Burgemeester	
Kiesgerechtigd/opkomst	13.585	74,20%		A.Maas CDA	
Blanco/ongeldig	56	0,56%			
Geldige kiezers	10.018	100%	17	Wethouders	
CDA	1.979	19,75%	3	Naam	Partij
FD Dreumel	1.504	15,01%	3	Hans van Zwam	PvdA
PvdA	1.331	13,29%	2	Jan van Gelder ('94-'96)	FD BeL
VVD	1.043	10,41%	2	Anja v. Wezel-Sas ('94-'96)	FD Dr
FD Wamel	1.029	10,27%	2	Piet van Toor ('96-'98)	CDA
FD Beneden-Leeuwen	1.024	10,22%	2	Piet de Leeuw ('96-'98)	FD BoL
FD Boven-Leeuwen	893	8,91%	2		
FD Maasdorpen	843	8,41%	1		
D66	372	3,71%	0		

In 1996 ontstaat een politieke crisis rond de ontzanding bij Maasbommel. De gemeenteraad is en blijft, net als de wethouders, tegen de ontzanding. Van Wezel en Van Gelder echter willen desondanks een convenant met de Provincie sluiten. Ontzanding was toen feitelijk al onontkoombaar, zelfs de Raad van Staten had de gemeentelijke bezwaren afgewezen. De gemeenteraad hield het echter bij een principieel "NEE" terwijl de wethouders kozen voor betrokken blijven bij het project/de Provincie. De twee standpunten bleken niet verenigbaar. Van Gelder en Van Wezel namen ontslag. Hun rollen werden overgenomen door Piet van Toor en Piet de Leeuw. Hans van Zwam blijft als wethouder aan.

1998: De politieke perikelen in de afgelopen regeerperiode hebben ook scheuren in het FD-samenwerkingsverband opgeleverd. Partij Beneden-Leeuwen ontstaat als afsplitsing van FD Beneden-Leeuwen. Dat dorp heeft nu dus twee dorpslijsten. De FD Dreumel gaat verder onder de naam Dorpslijst Dreumel. Het is de enige dorpslijst met flinke invloed.

West Maas & Waal	4-mrt-1998			College B & W	
	Aantal	%	Zetels	Burgemeester	
Kiesgerechtigd/opkomst	13.918	73,80%		A.Maas ('98-'99) CDA	
Blanco/ongeldig	10	0,10%		Th.Steenkamp ('99-'02) CDA	
Geldig	10.255		17	Wethouders	
CDA	2.019	19,69%	3	Naam	Partij
Dorpslijst Dreumel	1.677	16,35%	3	Hans van Zwam	PvdA
VVD	1.513	14,75%	3	Piet van Toor	CDA
PvdA	1.419	13,84%	2	Piet de Leeuw	FD BoL
FD Boven-Leeuwen	925	9,02%	2		
FD Maasdorpen	779	7,60%	1		
FD Wamel	671	6,54%	1		
Partij Beneden-Leeuwen	658	6,42%	1		
FD Beneden-Leeuwen	594	5,79%	1		

Beneden-Leeuwen wordt nu door twee dorpslijsten in de gemeenteraad vertegenwoordigd. Voor de inwoners heel verwarrend, omdat er feitelijk geen echte verschillen in politieke opvattingen bestaan. Het college gaat door in de samenstelling, waarmee het de vorige regeerperiode afsluit.

2002: De rust heerst. Er zijn geen verschuivingen in het politieke landschap. Wel verschijnt de VVD voor het eerst in het College. Voor het eerst ook maakt de PvdA geen deel meer daarvan uit.

West Maas & Waal	6-mrt-2002			College B & W	
	Aantal	%	Zetels	Burgemeester	
Kiesgerechtigd/opkomst	14.156	74,60%		Th.Steenkamp CDA	
Blanco/ongeldig	7	0,07%			
Geldige kiezers	10.558	100%	17	Wethouders	
CDA	2.050	19,42%	3	Naam	Partij
Dorpslijst Dreumel	1.855	17,57%	3	Piet de Leeuw	FD BoL
VVD	1.142	10,82%	2	Jos van Gruijthuisen	VVD
PvdA	1.101	10,43%	2	Gerard Zondag	FD Wamel
FD Maasdorpen	1.058	10,02%	2		
FD Boven-Leeuwen	1.042	9,87%	2		
FD Wamel	844	7,99%	1		
Partij Beneden-Leeuwen	828	7,84%	1		
FD Beneden-Leeuwen	638	6,04%	1		

De landelijke partijen lopen alle iets terug. De FD herstelt enigszins na de crisis van 1996.

2006: Dorpslijst Dreumel in 2006 opgegaan in FD Dreumel. Het legt ze geen windeieren, want de partij wordt de grootste in de raad.

West Maas & Waal	7-mrt-2006			College B & W	
	Aantal	%	Zetels		
Kiesgerechtigd/opkomst	14.268	71,40%		Burgemeester	
Blanco/ongeldig	24	0,24%		<i>Th.Steenkamp</i> CDA	
Geldige kiezers	10.160	100%	17	Wethouders	
FD Dreumel	1.825	17,96%	3	Naam	Partij
CDA	1.607	15,82%	3	Ko Wassink	FD Dr
VVD	1.252	12,32%	2	Jos van Gruijthuisen	VVD
PvdA	1.141	11,23%	2	Bert van Swam	FD BoL
FD Boven-Leeuwen	941	9,26%	2	Gerard Zondag ('06-'08)	FD Wamel
Partij Beneden-Leeuwen	903	8,89%	1	Piet van Toor ('08-'10)	CDA
FD Maasdorpen	895	8,81%	2		
FD Wamel	799	7,86%	1		
FD Beneden-Leeuwen	797	7,84%	1		

In het College van B&W krijgt de gemeente voor het eerst te maken met deeltijd wethouders. West maas & Waal krijgt (op grond van gemeentegrootte) drie fulltime wethouders, maar mag ook die fulltime banen ook verdelen over vier wethouders. Daarvan maakt ze voor het eerst gebruik. Het CDA levert nog een wethouder voor de laatste twee jaren van de zittingsperiode.

2010: De PvdA verdwijnt van het politieke strijdtoneel. Voor het eerst doet ze niet meer mee aan de verkiezingen.

West Maas & Waal	3-mrt-2010			College B & W	
	Aantal	%	Zetels		
Kiesgerechtigd/opkomst	14.389	61,60%		Burgemeester	
Blanco/ongeldig	77	0,87%		<i>Th.Steenkamp</i> CDA	
Geldige kiezers	8.791	100%	17	Wethouders	
FD Dreumel	1.515	17,23%	3	Naam	Partij
VVD	1.409	16,03%	3	Ko Wassink	FD Dr
CDA	1.316	14,97%	3	Jos van Gruijthuisen	VVD
FD Maasdorpen	1.125	12,80%	2	Bert van Swam	FD BoL
FD Boven-Leeuwen	998	11,35%	2	Theo Hol	FD Md
FD Beneden-Leeuwen	964	10,97%	2		
Partij Beneden-Leeuwen	774	8,80%	1		
FD Wamel	690	7,85%	1		

De VVD wint terrein, met name ten koste van het CDA. FD Dreumel blijft de grootste partij. FD Beneden-Leeuwen en Partij Beneden-Leeuwen wisselen stuivertje. Het bestaan van twee dorpslijsten in Beneden-Leeuwen zorgt ervoor dat Beneden-Leeuwen niet de grootste partij (1.738 stemmen) wordt. Samen zouden ze dat bereikt hebben, los van elkaar staan ze onderaan in de pikorde.

2014: Politiek Beneden-Leeuwen komt tot inkeer. FD Beneden-Leeuwen houdt op als partij te bestaan. Een deel sluit zich aan bij Partij Beneden-Leeuwen en Partij Beneden-Leeuwen sluit zich, na 16 jaar weer aan bij de Federatie Dorpslijsten.

West Maas & Waal	19-mrt-2014			College B & W	
	Aantal	%	Zetels	Burgemeester	
Kiesgerechtigd/opkomst	14.682	64,10%		<i>Th.Steenkamp</i> CDA	
Blanco/ongeldig	51	0,54%			
Geldige kiezers	9.353	100%	17	Wethouders	
VVD	1.532	16,38%	3	Naam	Partij
FD Dreumel	1.507	16,11%	3	Sander Bos	VVD
SP	1.128	12,06%	2	Theo Hol	FD Md
CDA	1.105	11,81%	2	Bert van Swam	FD BoL
Sociaal Maas en Waal	948	10,14%	2	Ton de Vree	FD Dr
FD Maasdorpen	892	9,54%	2		
Partij Beneden-Leeuwen	812	8,68%	1		
FD Boven-Leeuwen	758	8,10%	1		
FD Wamel	671	7,17%	1		

De VVD wordt de grootste partij. Het CDA verdwijnt, voor het eerst, uit de top-3 van West Maas & Waal. Dat Beneden-Leeuwen met één lokale lijst meedoet vertaalt zich nog niet in een grote stemmengroei. Sociaal Maas en Waal en SP zijn nieuwkomers in de raad en weten flink wat stemmen voor zich te winnen.

De kracht van de Federatie Dorpslijsten wordt vanaf de verkiezingen in 2006 steeds duidelijker. De geestelijk vader, Jan van Gelder, had dit voorzien maar heeft het zelf niet mee mogen maken. Wellicht was dat wel geweest wanneer de crisis van 1996 was voorkomen. Dat heeft een deuk in het vertrouwen in de FD opgeleverd. Het bestaan van twee dorpslijsten in Beneden-Leeuwen is daar mede debet aan geweest.

Nu dat allemaal achter de rug is kunnen de West Maas & Walers er weer op vertrouwen dat hun belangen worden behartigd door een stabiele en sterke vertegenwoordiging in de raad.

Wethouders van FD-partijen in de tijd

Bij alle colleges van West Maas & Waal zijn er wethouders van FD-huize geweest. Het is interessant om te zien hoe de individuele FD's, in de tijd, vertegenwoordigd zijn geweest.

	Maasdorpen	Beneden-Leeuwen	Boven-Leeuwen	Dreumel	Wamel			
1986	1	2	2	Adriaan van Oijen	2	Annie Elsen '88-'90	1	
1990	2	2	2	Adriaan van Oijen	2	Annie Elsen '88-'90	1	
1994	1	2	Jan van Gelder '94-'96	2	Piet de Leeuw '96-'98	3	Anja van Wezel '94-'96	2
1998	1	1+1	2	Piet de Leeuw	3		1	
2002	2	1+1	2	Piet de Leeuw	3		1	Gerard Zondag
2006	2	1+1	2	Bert van Swam	3	Ko Wassink	1	Gerard Zondag '06-'08
2010	2	Theo Hol	2+1	2	Bert van Swam	3	Ko Wassink	1
2014	2	Theo Hol	1	1	Bert van Swam	3	Ton de Vree	1
2018								

In de oranje kolommen staat het aantal behaalde zetels. Licht oranje is voor voorgangers van FD-dorpslijsten. In de Maasdorpen gaat het dan over *Lijst Hol*, in Boven-Leeuwen is dat *Partij Belangen Gemeenschap* en in Dreumel, die twee periodes uit de FD is weggeweest, betreft het *Dorpslijst Dreumel*. Donker oranje markeert de twee dorpslijsten van Beneden-Leeuwen, voor de "+" staat het aantal zetels van FD Beneden-Leeuwen achter de "+" staat het aantal zetels van Partij Beneden-Leeuwen. Zoals te zien heeft Beneden-Leeuwen vanaf 2014 weer één dorpslijst: *FD Partij Beneden-Leeuwen*.

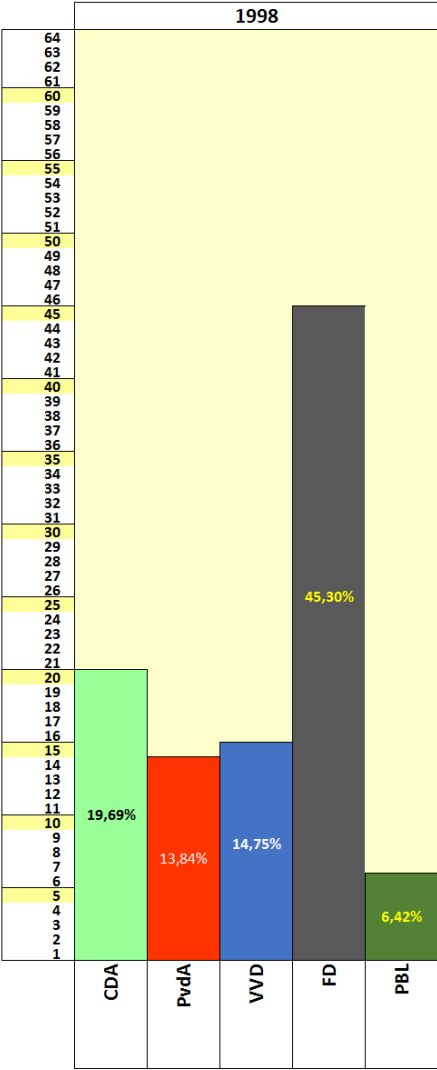
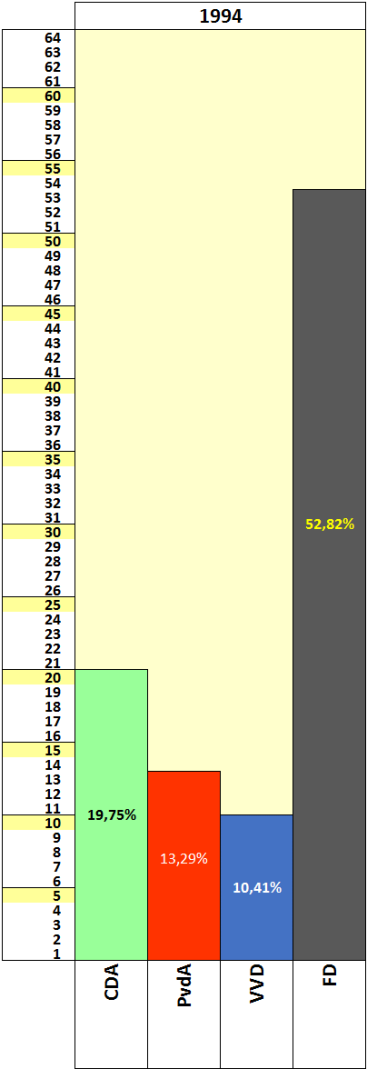
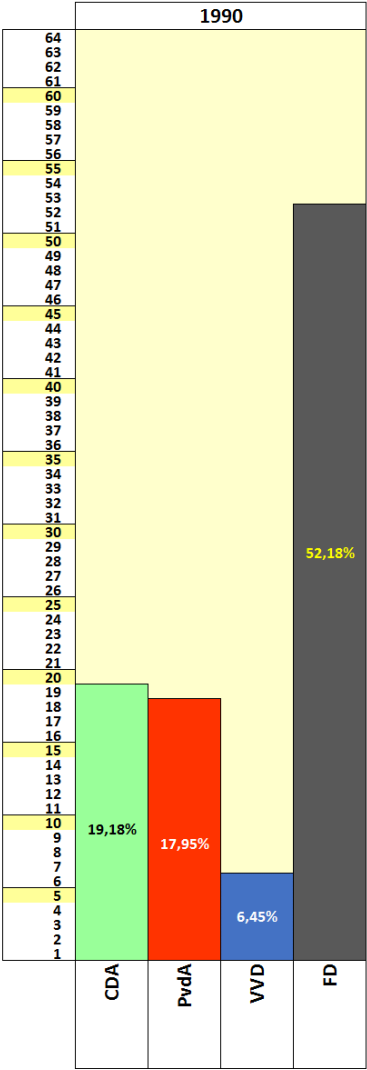
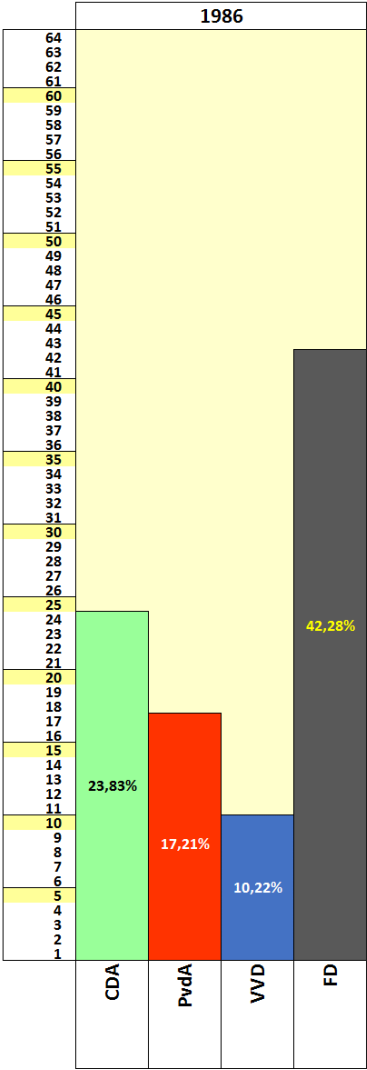
Boven-Leeuwen en Dreumel blijken in de tijd gezien de "hofleveranciers van wethouders" te zijn geweest. Beneden-Leeuwen komt er door de jaren heen maar bekaaid vanaf. Dit dorp heeft maar een FD-wethouder voor twee jaar geleverd, over een periode van 32 jaar!

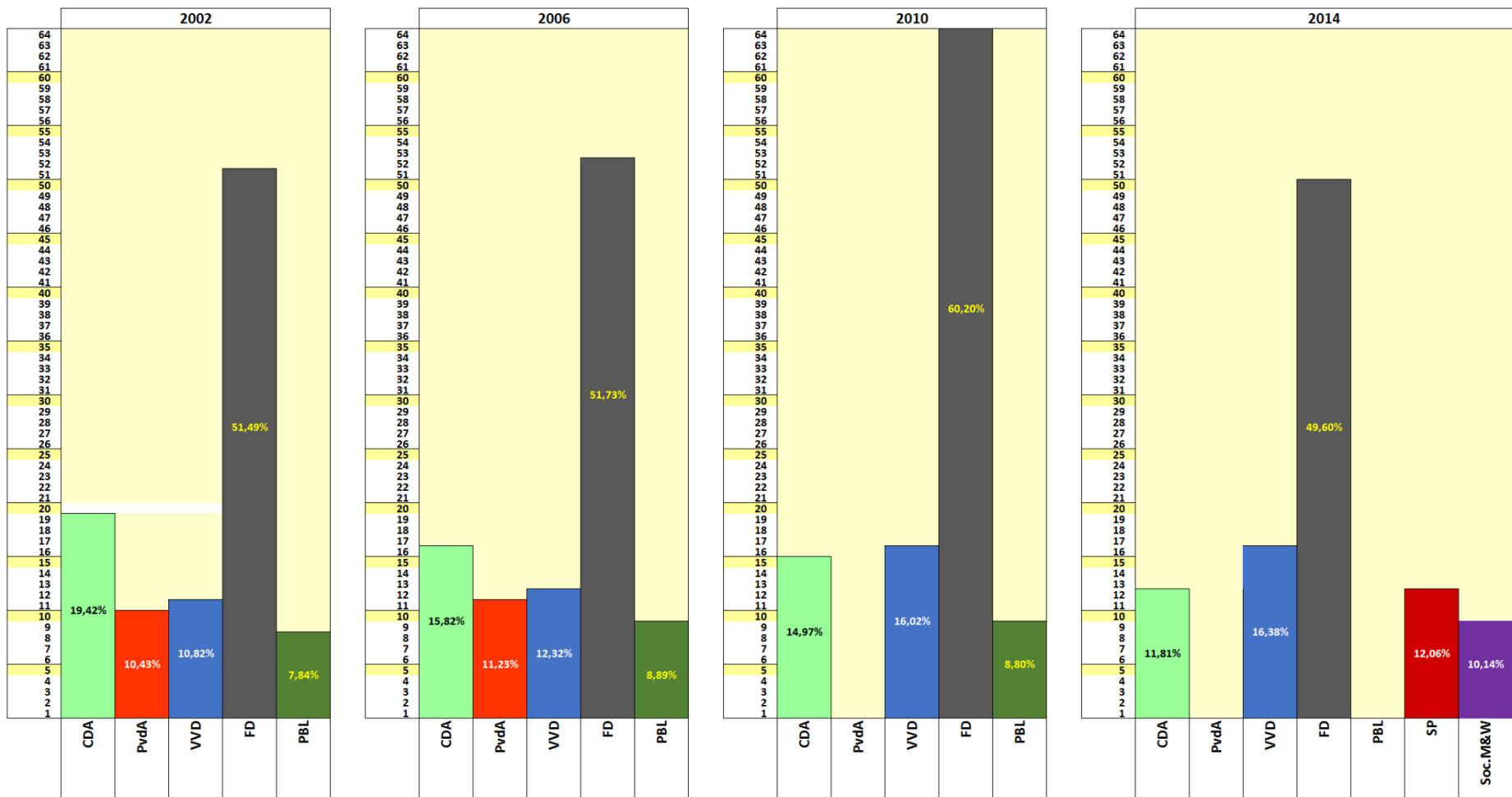
Bijlage: FD in zetels

Partij	1986-1990	1990-1994	1994-1998	1998-2002	2002-2006	2006-2010	2010-2014	2014-2018
FD Beneden-Leeuwen	2	2	2	1	1	1	2	
Partij Beneden-Leeuwen					1	1	1	1
FD Dreumel	2	2	3			3	3	3
Dorpslijst Dreumel					3	3		
FD Maasdorpen		2	1	1	2	2	2	2
Lijst-Hol		1						
FD Boven-Leeuwen			2	2	2	2	2	1
Partij Belangen Gemeenschap		2	2					
FD Wamel	1	2	2	1	1	1	1	1
Zuivere FD zetels	5	8	10	5	6	9	10	8
FD-verwante zetels	3	2	0	4	4	1	1	0
TOTAAL	8	10	10	9	10	10	11	8

Van de acht raadstermijnen heeft de FD als geheel, drie keer de absolute meerderheid in zetels (9 of meer) gehad. Als de gelederen alle jaren gesloten waren geweest, dan zou de FD dat zes van de acht raadstermijnen hebben meegemaakt. Dat dat niet gold voor de eerste raadstermijn, 1986-1990 is logisch omdat de FD zich toen nog moest vormen. Dat de laatste verkiezingen geen meerderheid hebben opgeleverd is reden voor waakzaamheid. Met name komt van de partijen Sociaal Maas & Waal en de Socialistische Partij hebben hierin een rol gespeeld.

Bijlage: Kiespercentages Raadspartijen

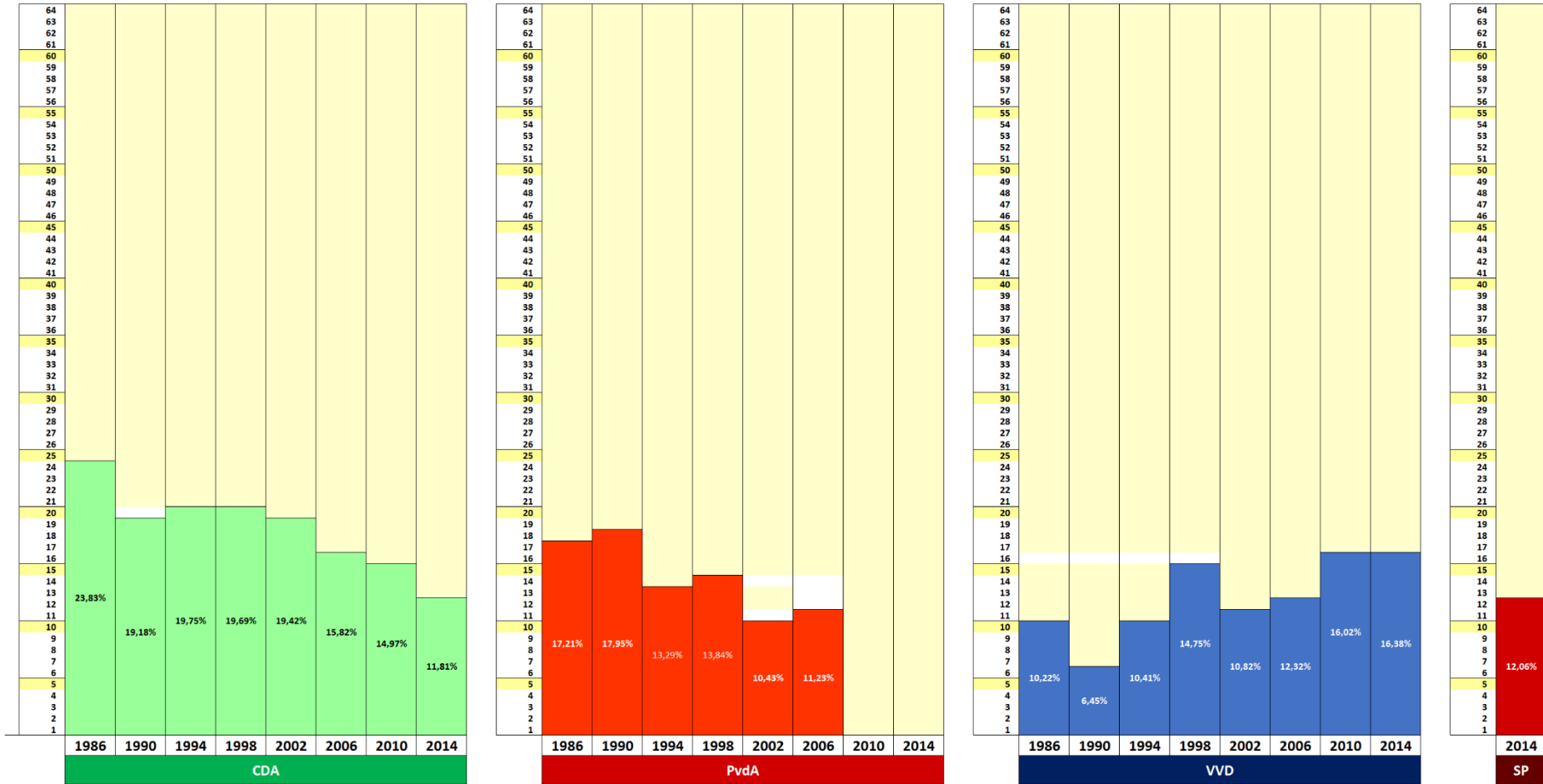

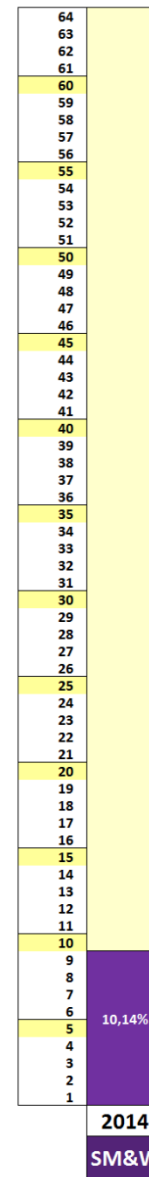
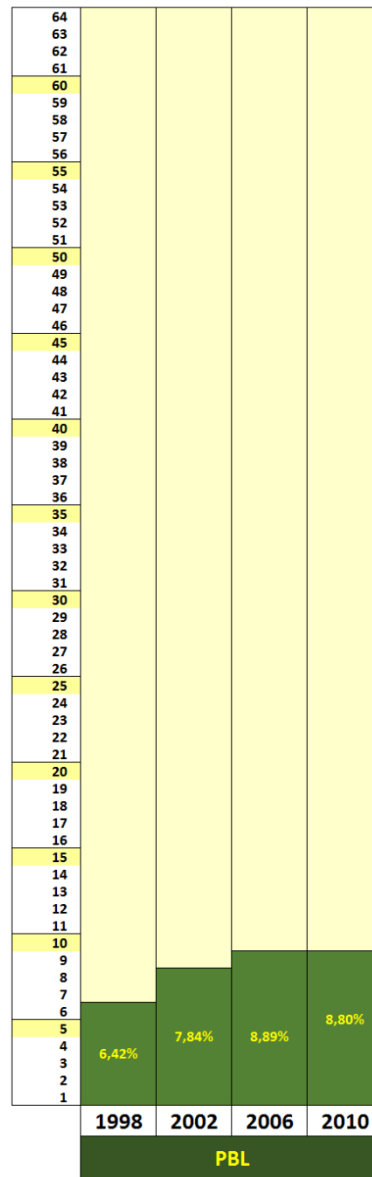
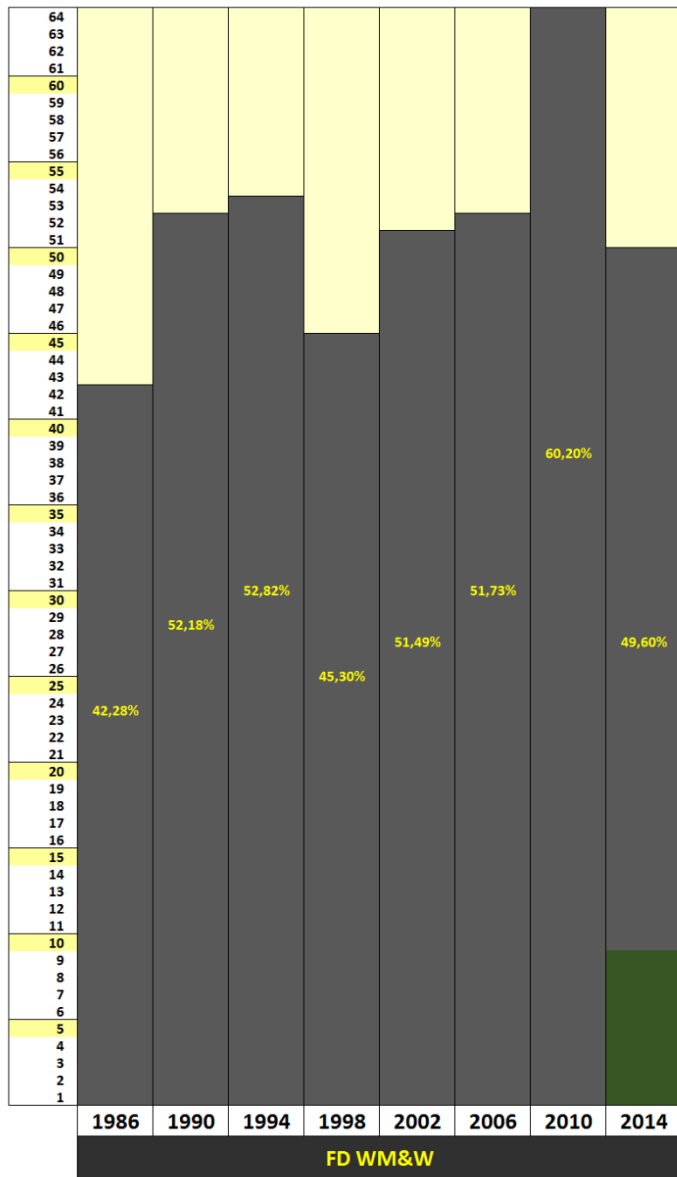
De percentages FD zijn gebaseerd op zuivere en verwante FD-lijsten. Alleen Partij Beneden-Leeuwen is erbuiten gehouden voor de jaren dat FD Beneden-Leeuwen nog meedeed. In 2010 is de PvdA weggevallen en dat is aan de FD ten goede gekomen. In 2014 echter kwamen Sociaal M&W en SP waarmee weer veel kiezers hun sociaal democratische gevoelens hun keuze lieten bepalen.

Bijlage: Ontwikkelingen in Raadspartijen in de tijd

De landelijke partijen in West Maas & Waal

De SP heeft slechts eenmaal meegedaan met de Gemeenteraadsverkiezingen in West Maas & Waal

De lokale dorpslijsten, al dan niet formeel onderdeel van de FD WM&W hebben steeds een belangrijke of zelfs dominante rol in de gemeenteraad gehad.

Partij Beneden-Leeuwen is niet in het FD WM&W meegeteld, voor die jaren dat ook FD Beneden-Leeuwen aan de raadverkiezingen meedeed.

Sociaal Maas & Waal wordt gezien als de lokale herleving van de PvdA. De partij doet ook mee aan de Raadsverkiezingen in Druten.